

DR KENEZ-KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

STERN SAMU előadása a holnap rabbijáról

Sós Endre cikke. — Válasz Joachim Prinz rajongóinak. — Az árja paragrafus bukása a német egyházakban. — A budai hitközség közgyűlése. — Hírek — Olvasom...! Nem olvasom...! —

Hitközségi hírek

A HITKÖZSÉG TAGJAINAK ÖSSZEJÖVETELE A GOLDMARK-TEREMBEN. Rendkívül érdekes és sikerült összejövetelen voltak együtt a pesti izr. hitközség tagjai az elmúlt szerdán, december 20-án, a Goldmark-teremben. Ezek az összejövetelek tudvalevően azt a célt szolgálják, hogy a hitközség tagjait időről-időre a felekezet és a hitközség ügyeiről tájékoztassa. A legutóbbi összejövetelen Stern Samu hitközségi elnök tájékoztatta a hitközség munkájáról a többszáz főnyi hallgatóságot, mely zsúfolásig töltötte meg a Goldmark-termet. Beszélt az elnök az egyetemi diákzavargásokról s ismertette a hitközség és a felekezet vezetőinek eljárását ebben az ügyben, behatóan foglalkozott az ezzel kapcsolatos ifjúsági problémákkal, főképpen a fiatalság elhelyezésének kérdésével, hangoztatva, hogy ebben a nehéz feladatban is minden lehetőséget igyekszik a hitközség és a felekezet vezetősége elkövetni. Végül a hitközség anyagi helyzetéről adott érdekes képet Stern Samu elnök, rámutatva arra, hogy a mai nehéz időkben mennyire súlyt kell vetnie nemcsak az adózás, hanem a jótékonyág terén is a hívők áldozatkészségére s elismerését fejezte ki azoknak, akik e tekintetben példaadással szolgálhatnak. Az elnök beszédét az est résztvevői mindvégig a legteljesebb figyelemmel hallgatták s Stern Samut lelkes ünneplésben részesítették. — Az est másik érdekes felszólalója dr. Wilhelm Károly, a Központi Zsidó Diáksegítő Bizottság új elnöke volt, aki behatóan ismertette a külföldre kényszerült diákok helyzetét. Mély hatást keltett és ugyancsak általános figyelem közt hangzott el dr. Endrei S. Henriknek, a Chevra kadisa igazgató-főtitkárának rendkívül érdekes felszólalása.

SEMAUSZ. Irta : dr. Hoffer Ármin rabbi. A szent tan második könyve kezdetén elmondja nekünk, hogy Izrael fiai, akik Jákob atyjukkal bevonultak Egyiptomba Józsefhez, testvérükhöz, Micrajim másodkirályához, ott megerősödtek, elhatalmasodtak, elszaporodtak. És új király támadt, aki nem ismerte József érdemeit. Szól a hagyomány, hogy ismerte, de mint már Jákob népével tesznek, nem akarta ismerni érdemeit. Szólt Fáraó, ahogy már azóta is szólni szoktak, hogy valamit tenni kell Izraellel szemben. Rabszolgamunkát vessünk rájuk, agyagyúrás, téglavetést, nehogy felülkerekedjenek mi fölénk. De minél jobban elnyomták, annál erősebbek voltak lélekben, munkabírásban. Nem vezetett célhoz a kegyetlen parancs, hogy az újszülött fiukat a Nilusba dobják.

Azon időben világra és örök időkre szóló esemény történt. Megszületett Mózes. A Tóra első könyve kezdetén olvassuk, hogy látta

Isten a világosságot, „hogy jó“. A második könyv elején olvassuk, hogy látta Mózes anyja gyermekéről, „hogy jó“. A kettő egymáshoz hasonlít, mert Isten teremtette a tündöklő nap világosságát, Mózes pedig hozta az égből a ragyogó lelki világosságot. Amíg a nap tündököl, addig Mózes tana ragyog. — Jó volt a gyermek, anyja három hónapig elrejtette, de akkor kisládába kitalta a nádasba, a Nilus folyam partjára. Szerencsésen megmenekült. Fáraó leánya megtalálta, gyermekének fogadta és királyi hercegnék nevelte. Amikor Mózes felnevelkedett a királyi palotában, mint királyfi kiment robotoló rabszolga testvéreihez, azokban édestestvéreket látott, ez a mesterünk nagysága. Amikor látta, hogy egy egyiptomi kegyetlenül ver egy dolgozó héber testvért, indulata elragadta, hogy akarata ellenére és fájdalmára halálosan reásujtott az egyiptomira. Igazságérzete gyújtotta fel benne a tüzet. Másnap újból kiment, akkor fájdalmasan tapasztalta, hogy két héber testvér civakodik egymással. Megintette őket, de ők azt felelték, hogy reánk is sujtani akarsz, mint az egyiptomira. Ezen hálátlan szavakra elmenekült Midjanba, ahol Jetronak, Midjan papjának leányát, Cipporát nőül vette és Jetro juhait legeltette. Egy ízben, szól a hagyomány, egy báránka eltévedt, amire Mózes utánament Chóréb hegyéig, ott vállára vette. És ime ott egy látvány ragadja meg lelkét, szívét teljesen, hogy a csipkebokor lángol, lobog, de el nem lobog. Szólt Mózes, hogy közelebb megyek a látványhoz, de szólt Isten, hogy „vesdd le saruidat lábadról, mert ezen föld szent föld“. Mondják a régiek, hogy nem szólt Isten Mózeshez világokat rengető hangon, nehogy megrémüljön, sem halk hangon, nehogy a hivatás jelentőségét veszítse, hanem szólt Amrom atyja hangján, a szeretettel, hogy kiérezze. Szólt: „Mózes“. Mondta: „Itt vagyok“. Én vagyok Istened, atyáid Istene, mondd Izrael fiainak, hogy én megváltom őket Egyiptomból. Mózes szerénységében el sem képzelte, hogy ő lesz a világtörténet legkiemelkedőbb egyénisége. Alig mert vállalkozni a nagy küldetésre, de Isten bátorította, hogy menjen be Fáraóhoz és szóljon testvéreihez, mutasson nekik csodákat, hogy Isten küldte. Fáraó ugyan szólt Mózes szavaira, hogy hiába jön Isten parancsával, hogy bocsássa ki Izraelt, mert ő nem ismeri Istent és nem bocsátja ki Izraelt. Még nehezebbé tette rabszolgamunkájukat. De nem alszik Izrael őrzője. Közeledett a megváltás. Meg is jött. Minden szenvedésre megjön nekünk az égből a megváltás.

HETI NAPTÁR. Szombat, 1934. január 6. Tévész 19; vasárnap, január 7. Tévész 20. Hétfő, január 8. Tévész 21; kedd, január 9. Tévész 22; szerda, január 10. Tévész 23; csütörtök, január 11. Tévész 24; péntek, január 12. Tévész 25.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

A fehér asztalnál

Általánosan ismert, de nem eléggé elismert igazság, hogy a zsidó hitközség erkölcsi testület, amely nem annyira államjogi helyzetén alapszik, mint inkább azon a ragaszkodáson, amellyel a tagok viseltetnek a hitközség intézménye által kifejezett vallási eszme iránt. Természetes ezek után, hogy minden intézkedés, amely a tagoknak egymás közötti sorsközösségét, közös vallási érzületét, erkölcsi együttérzését ébrentartja, rendkívül fontos a hitközség életére. Ebből a szempontból igen üdvösnek es célravezetőnek bizonyult a Pesti Izr. Hitközség előjárósága által inaugurált havonkénti *közvacsorák* intézménye. Modern formája ez annak, hogy a régi hitközségi életben a szeretet munkáját végző Chevra Kadisa egyszer egy évben összegyűjtötte tagjait és ennek a „Chevra-sz'uda“ keretében a vezetők beszámoltak tevékenységükről és megbeszéltek a teendőket. A mai időben, óriási hitközségben ezt természetesen ilyen patriarchalisan megtenni nem lehet és így tehát célszerűbb formája az, hogy a hitközségi tagok bizonyos alkalomból a fehér asztalnál találkoznak és ez az együttlét a hitközség iránti érdeklődésüket fokozza. Az eddig tapasztalt érdeklődés a hitközségi élet felvirágoztatására sok szép reményt nyújt és ezért a legutóbbi vacsorán joggal emelte ki *Stern Samu* elnök, hogy a hitközség iránti szeretet és buzgalom gyűjti össze százszámra az embereket a nagy hitközségi diszterembe és nem a vacsora. (Az igazság kedvéért itt zárójelbe még azt is meg lehet jegyezni, hogy az elnök szavai nyomán felhangzott tapson kívül igen sokan szóban is ismételték: „igazán nem a „jó“ vacsora miatt jöyünk ide“). A vacsora gastronómiai említése nem profanizálása a dolognak, mert a zsidóság vallási sajátossága ép a természetes élet spiritualizálásában nyilvánkozik meg. Ennek a szellemítésnek szolgálatában áll a vacsoránál elhangzó templomi ének és ezért emeli ki a régi tanítás, hogy halotti áldozat az olyan étkezés, ahol az asztalnál nem hangzanak el Tóraigék. Tágabb értelemben Tóraigének

nevezhető a hitközségi vezetőség beszámolója. Ez a beszámoló a dolog természeténél fogva részben efemer jelentőségű, részben pénzügyi és adminisztratív jellegű és nem szolgálhatja teljesen azt a célt, amely minden zsidó összejövetelt fémjelez: az örök zsidó eszmékkel való megismerkedést. *Minden zsidó összejövetelnél hallani kell minden megjelentnek valamit a zsidóság örök eszmekincstárából.* Ezt könnyen meg lehet oldani, Minden étkezés befejezésénél hangozzék el egy 15–20 percig tartó zsidó tárgyú népszerű előadás, amely könnyed előadási módjánál fogva *sem a felolvasó pódiumra, sem a templomi szószékre nem való.* A tárgyat olyan népszerűen kell előadni s olyan érdekesen, hogy mindenki megérthesse és tanulhasson belőle. A témák adása már nem e lap feladata, de a hozzáértők könnyen összeállíthatnának egy tárgykört.

A közvacsorák népszerűsítését az is szolgálná, *ha a hitközségi tagok is szóhoz juthatnának.* Nem arról van szó, hogy mindenki felszólalhatna, mert hiszen ez egy 400 tagú összejövetelnél anarchiára vezetne, hanem az angol parlament pár perces interpellációi mintájára alkalmat lehetne adni, hogy *a közönségből is megnyilatkozzanak egészen rövidre szabott kérelmek, sérelmek, bírálatok,* amelyekre a következő közvacsorán *az előjáróság válaszolna.* Az első időben a tagok parlamenti nevelése szempontjából maga az előjáróság felállíthatna ilyen interpellálókat.

Biztos, hogy az e sorokban felvetett mindkét eszme csak növelné a hitközségi közvacsorák erkölcsi célját és hatását.

Válaszom a berlini rabbi rajongóinak

A SZOMBAT legutolsó számában elmondtam véleményemet Joachim Prinz berlini rabbi könyvéről. Egyidejűleg dr. Patai József folyirata szemelvényeket közölt a könyvből. Igazán szép részleteket. Aminthogy kétségtelen, hogy nagy tehetséggel megírt könyve bővelkedik a poétikusan szép részletekben. Ezek a szép részletek azonban nem cáfolnak rá abbeli véleményemre, hogy Ludendorff tábornagy és neje egy a biblia ellen irandó támadó könyvükhöz nyugodtan használhatják forrásmunkaként Joachim Prinz írásait. Igazságom alátámasztására most én közlök az alábbiakban szemelvényeket a könyvből, amelyek rávilágítanak

Prinz igazi gondolatvilágára. Néki csak két Chanuka-gyertya világít: az egyik a fajiség, másik a nemzetiség fénye. Vallási kérdések elől kitér, hogy megteveszthessen olyan jóhiszemű embereket, mint Patai József és a hozzá hasonlók. Miközben a könyvet olvastam, mindig azt hittem, hogy a befejező mondat a következőképen fog hangzani: „Addig nem lesz boldog a zsidó, amíg vissza nem tér nagybátyjának, Ézsau szokásaihoz és Kanaán ősi isteneihez.”

Íme a szemelvények:

(78-ik oldal.) Ábrahám, akit öreg zsidónak rajzoltak le előttünk, van valami a ciklopsokból: szilárdság és hatalmas erő lakozik benne. Ha Isten parancsol neki va-

lamit, mindig megmozdul benne. Ha Isten parancsol neki valamit, mindig megmozdul benne az ellenkezés és ellenszegülés ösztöne. De mégse tér le az útról, amit a parancs kijelöl számára. Sohasem vonakodik. A parancs lehellele elfújja érzéseit. Ha jó is, sohasem *lággy*, sohasem *nagylelkű*.

(79-ik oldal.) El kell üznie Hágárt, elsőszülött fia anyját. *Meg se múkkan. Nem panaszkodik. Nem ejt hamis könnyet.* „Ekkor Ábrahám korán reggel felkelt, kenyeret vett és tömlő vizet és Hágár vállaira rakta azt és hagyta, hogy gyermekével elvonuljon.” Mikor fiát, Izsákot fel kell áldoznia „az egyetlen fiadat, akit szeretsz”, szó nélkül megy, hogy teljesítse a legszörnyűbb parancsot, amit apára mért a sors. Élete lényege ez az egy szó: „*Hinéni*” — Itt vagyok. Ez a beduin-fejedelem, aki bővelkedett marhákban, tevékben, sátrakban; pászorokban és asszonyokban, egyesíti magában a pusztai emberének határozottságát, bátorságát és ravaszságát. A *cselvetés* számára megengedett pusztai erkölcs, a *hazútság* gyakran szükséges életkövetelmény. Jámorsága *nem nemestelkűség*ből fakad. Ugy *alkúszik* Istennel, mint egy szatócs.

(93-ik oldal.) Ilyen az úgynevezett birák kora, amely csak a mi hamisító tudatunkban viseli ezt a megtisztult szép nevet, holott ez a kor, a kalandok kora volt. Ezek a fickók, (diese Kerle), akiket a veszélyes idők szólítottak a porondra, ez a Jefta, „e harcias vitéz, de *fattyúgyerek*” ez a Gideon „e buzacseplő”, a hős, aki Sukkoth véneit a tükkebokorba dobhatja. „*hoggy érezzék hatalmát*”, aki fiatal fiának megparancsolja, hogy a foglyul ejtett fejedelmeket *fojtsa meg*, ezek valamennyien prototípusai annak a borzalmas kornak, amely annyira mentesíti magát minden theológiától (noha e kor eseményeit éppen egy theologiai történetíró jegyezte fel) mégis sokkal pregnánsabban mutatja meg, mint a biblia többi részei, miféle figurák nőttek ki ebből a szent könyvből. Gideonnak hetven fia van, de szichemi ágyasának fia Abimelech *lemészárolta mind a hetvenet „egy kövön*”. Ez még telve volt vadassággal, ez még nem tisztult meg. Ez még tudott hareról és veszélyről. Ebben az időben

még szerették a férfias harci életet, edény nélkül ittak a forrás vizéből, vadászaton terítették le a vadat, amelyből lakmároztak, kedvelték a szabad életet a vadonban, a sivatagban, barlangok ölén és hegyek között. Ekkor még nem ismerték a félelmet. Így teremtette meg az a kor a maga hőst Simsonban, aki a zsidó mondakör *Siegfried-Heraklese*: sebezhetetlen, legyőzhetetlen, minden veszélytől megóvjá erejének titka.

(96-ik oldal.) Még Dávid, a nagy király is ilyen pusztai hős volt. Gyermekkorában medvékkel és oroszlánokkal harcolt, mint pásztorfiu legyőzte a gatlit Goliátot, kinek roppant dárdája oly magasra nyult mint egy cédrusfa. Ő a mi Artus királyunk, kinek asztalköre a pusztai bajtársakból került ki. Ez a Dávid köré csoportosult társaság nagyon veszélyeztette a környéket. A vértől csepegő goliátkard gyakran lesújtott a föld *jámor népére*. Birkanyírás idején éjjel betörték a falvakba és az ellenszegülőket az utolsó szál emberig *lemészárolták*.

(98-ik oldal.) De még az ilyen idealizált alakok is telve vannak emberi tévedésekkel. Milyen elvetemültség, milyen aljasság, milyen méltatlan gonoszság van Dávid király viselkedésében, amelyet az Uriás esetről tanúsított. Hogy eltörpül itt a zsoltárváltó, az énekes Dávid király!

Ilyenek ők mindannyian: *mindegyiküknek megvan a maga Uriása.*

(Folytatjuk.)

Széljegyzetek Stern Samunak a rabbik jogairól és kötelességeiről szóló előadásához

Szombaton este a Rabbiképző Intézet nagytermében — a Goldziher Ignác Theológiai Egyesület ülésén — Stern Samu, az Országos Iroda elnöke előadást tartott a rabbik jogairól és kötelességeiről. Nem volt egyáltalában meglepő, hogy ebből az alkalomból felekezeti életünk számos kiválósága is megjelent, hiszen mindenki sejtette, hogy — Stern Samu tulajdonképpen nyilvánosságra akarja hozni a kongresszusi zsidóság most készülő statutumainak a rabbikra vonatkozó tervezetét.

Akik ebben a várakozásban jöttek el a felolvasásra, egy csöppet sem csalódtak, mert Stern Samu csakugyan arról szólt, hogy — milyen helyzetben lesz a holnap rabbi a hitközségével szemben? Milyen jogokat fog élvezni? Milyen kötelességeket tartozik teljesíteni?

A fiatal rabbijelöltek igaz meglepéssel hallhatták minguárt a bevezetőben, hogy nem lesznek elhelyezkedési gondjaik. Mert a jövőben minden hitközségnek, amely megteheti, kötelessége lesz papot tartani. Nem történhetik tehát meg az az eset, hogy egyes hitközségek a rabbi-állás „leépítésével” kezdjék meg a spórolást... Az új statutumok a községkerületekre bízák annak az eldöntését: elbírja-e valamely hitközség pap tartását, vagy nem? Ha a hitközség — teherbírása ellenére — nem hajlandó papot választani, akkor a községkerületi közgyűlés alkalmazza a rabbit. Reméljük, — amint Stern Samu is megjegyezte — hogy ilyen eset nem fog előfordulni és ilyen eseteket nem kell majd számon tartani a magyar-zsidóság annáleszeiben! Minden övülekezeti elsőrangú teendőjének fogja tartani ezentúl, hogy papja legyen, akinek

szavára figyeljen és szellemi irányítót nyerjen, akinek útjait kövesse!

Az új statutumok arról is gondoskodnak, hogy „a rabbik ne csak állást, hanem megélhetést is kapjanak”. Szabályozva lesz tehát a pap fizetése és nyugdíja. Mindez azért történik, hogy a gondatlanabb rabbi többet és jobban dolgozhasson a zsidó holnapért, amelyet csak fokozott tevékenységgel és megkettőzött munkával lehet biztosítani.

De nemcsak a rabbik anyagi helyzetének szilárd alapokra való helyezését tartotta Stern Samu szem előtt, hanem sokkal messzebb ment — ügyelt arra is, hogy a papok tekintélyét emelje és a papok jogait körülbástyázza. A rabbiknak az új statutumok intézményes belszólási jogot biztosítanak minden fontos kérdésbe.

Az országos képviselőtestületnek, amely a zsidóság egyetemes konventje lesz, hivatalból tagjai: a felsőházban helyetfoglaló rabbi és a Rabbiszeminárium rektora. De az országos képviselőtestületben ott lesznek majd a községkerületek pap-kiküldöttei is. Minden 100 tagra legalább 10 pap-delegátusnak kell jutni. Az Országos Iroda eddigi elnöki tanácsát az országos tanács fogja felváltani. Ennek az országos tanácsnak 5 rabbi is tagja lesz, akik rabbikollégiumot alkotva, a vallási igazgatás legfőbb szerveként fognak működni.

Fontos szerepet fog kapni — ahogy Stern Samu kifejtette — a rabbitorvényszék, amely dönteni fog minden vallástörvényi kérdésben. Így tehát egyfelől biztosítva lesz a magyar-zsidóság vallási „jogegysége”, másfelől pedig nem

lesznek hitéleti kérdésekben ellentétek rabbik és hitközségek között.

Minden rabbi tagja lesz a jövőben a községkerületi képviselőtestületnek. És ezentúl a rabbi tagja lehet a hitközség előljáróságának. *A kongresszusi statutum tudvalevően kizárta a rabbit az előljáróságból.* Éppen ezért itt is újabb lehetőségek nyílnak meg a rabbik előtt. Reméljük, hogy minden hitközség előljáróságában ott látunk majd egy papot. De a statutumok azt is eldöntik: mi történjen, ha a pap esetleg nem kerül be az előljáróságba? Akkor évente kétszer az előljáróságnak a rabbikkal együtt értekezletet kell tartani és ezen az értekezleten a rabbik megtehetik a hitéletre vonatkozó észrevételeiket.

Stern Samu a felolvasása során idézte *Hevesi Simon*nak azt a megállapítását, hogy a rabbinak négy síkon kell tevékenységet kifejteni: *a vallás, a hazafiság, a kultúra és a karitás* síkján... De ez a négyes tevékenység azt mutatja, hogy — a rabbi a jövőben csak negyedmunkát végezhet a szószéken, a templomban és munkájának háromnegyedrésze eddigi munkaterületén kívül játszódik le.

Ezt a munkát, ezt a hívekkel való folytonos együttműködést természetesen csak az a rabbi teljesítheti és végezheti el, akit nem a diploma avatott rabbivá, hanem a hivatás tudata. *Ahogy a költő, úgy a pap is születik...* Nos, mi a született papoktól várjuk, hogy élő szellemmel töltsék meg a Stern Samu által kiépítendő kereteket. Mert hiába lesz jó egyházi szervezetünk, hiába lesz most már végre — szétszórt zsidóság helyett — Magyar-Zsidó Egyház, ha a törvények holt betűk maradnak és nem kelnek életre Isten igaz szolgálóinak cselekvéseiben.

Stern Samu nagyon szépen lezögezte azt is, hogy — a holnap papjai legyenek elsősorban *a szegények papjai...* Igaza van! Kik szorulnak rá jobban a pap buzdító szavára, a lelkipásztor felemelő vigaszára, mint az élet hajótöröttei, a gazdasági harctér sebesültjei? *A rabbi a jövőben ne csak a gazdagok estélyein, a vörösbársonyú szalónok melegében forduljon meg, hanem szálljon le a szegénység pincelakásaiba, a kis zsidók dohos szobáiba.* A francia katholicizmus reneszanszát az ilyen pincelakásokba, nyomortanyákba lejáró fiatal papok hozták meg. Sokan vagyunk, akik azt hisszük, hogy a magyar-zsidó reneszánsznak is innen kellene elindulni.

Lehetnek Stern Samunak ellenfelei, lehetnek bírálói, de az kétségtelen, hogy ezek a készülő statutumok fordulatot, új korszakot jelentenek a tespedés, a tehetetlenség évtizedei után. 1869. óta változatlan a magyar-zsidóság alkotmánya. *A háború, a forradalom és az ellenforradalom sokmindent megváltoztatott, de a mi szervezetünk maradt a régiben.* Stern Samu az első elnök, aki hozzálátott a „korszerűsítéshez“.

Nagyon helyes, hogy jogokat akar adni a papoknak! Nagyon helyes, hogy kiveszi a papok feletti fegyelmi bíraskodást a közigazgatási hatóságok kezéből! Nagyon helyes, hogy figyelembe veszi az idők parancsát! Ezt egyébként Guttman Mihály, a Rabbiszeminárium rektora és Hevesi Simon vezető-főrabbi is megállapították!

Most pedig várjuk az új papokat! Jőjjenek azok a papok, akik nemcsak tanítók, hanem példaadók is lesznek, akiknek igaz szavaít alátámasztják az igaz jámborság megnyilvánulásai!

Sós Endre

A budai izr. hitközség közgyűlése

A budai izr. hitközség f. é. december hó 18-án, hétfőn tartotta meg rendes őszi közgyűlését dr. *Kriszhaber* Adolf elnök elnöklése alatt. A közgyűlés napirendjén az 1934. évi költségvetési előirányzat szerepelt. Elnök megnyitó beszédében részletes jelentést tett az elmúlt hónapok eseményeiről. Beszédéből a következőket emeljük ki:

Kegyelettel emlékezett meg a képviselőtestület elhunyt tagjairól, *Bárány* Oszkár és *nejének* elhunytáról, akiknek emléke hitközségünkben az ingyenes orvosi rendelő alapköltségeinek adományozása által lett örökéletűvé.

Kegyelettel emlékezett meg továbbá *Palágyi* Lajos, a híres magyar költő, dr. *Szabolcsi* Izidor, a hitközség 20 éven át érdemes volt elnökéről és dr. *Baracs* Marcel, az Ügyvédi Kamara alelnökének elhunytáról.

Megemlékezett az Országos Iroda nagy munkájáról, a statutumok kiegészítéséről, mely hivatva van több mint 60 éves mulasztást a felekezeti érdekében pótolni.

Örömmel emlékezett meg *Szántó* Jenő hitközségünk és az Orsz. Iroda alelnökéről, ki minden, nemcsak helyi vonatkozásu, hanem országos jellegű munkából kiveszi részét és szívesen regisztrálta eddigi eredményeit.

Nagy örömmel emlékezett meg *Strausz* Adolf, a Keleti Akadémia nagyhirű volt tanárának 80. születésnapjáról.

Ugyancsak bejelentette, hogy az előljárásság méltó módon ünnepelte *Gerő* Ödön előljáró, a Pester Lloyd szerkesztőjének 70. születésnapját, *Diósi* Jenő hitközségi főjegyző, *Sirota* Sándor főkántor 10 éves, valamint *Fülöp* Ede kántor 25 éves szolgálati jubileumát.

Ugyancsak ünnepelte a budai izr. hitközség *Értesítő*-jének 20 éves fennállási évfordulóját, melynek alapítójának: dr. *Csobádi* Samu előljárójának, azonkívül dr. *Edelstein* Bertalan főrabbi, jelenlegi szerkesztő érdemeit méltatta.

Örömeinek adott kifejezést, hogy a budai

izr. hitközség kebelében működő „311. sz. *Vörösmarty*” cserkészcsapat a világjamboreen tevékenyen és dicsőségesen vett részt.

Bejelentette továbbá, hogy *Biró* Géza min. tanácsos választotta meg a Chevrá elnökévé, annak a reményének adott kifejezést, hogy működése a Chevrára áldást hozó legyen.

A közgyűlés tagjai nagy lelkesedéssel hallgatták az elnöknek mindenre kiterjedő részletes jelentését, melyet elismerőleg tapsal jutalmaztak.

Ezután áttért a közgyűlés az 1934. évi költségvetési előirányzat tárgyalására, melyet úgy általánosságban, mint részleteiben *Szántó* Jenő alelnök, a hitközség pénzügyi előljárója részletesen és mindenre kiterjedő expose keretében ismertetett.

Szántó Jenő alelnök-pénzügyi előljáró exposejában arról az erőfeszítésről beszélt, amelyre a gazdasági viszonyokra való tekintettel a költségvetési előirányzat összeállításánál figyelemmel kellett lennünk. Indoklása során szükségesnek tartotta rámutatni, hogy az előljárásság tisztában van azzal, hogy a hitközség tagjaitól súlyos áldozatot követel, ám úgy érezzük, hogy a tapasztalatok megtanították bennünket arra, hogy a vallásos érzés intenzívebb ápolása, az ifjúság erős támogatása, a zsidó kultúra fejlesztése, mindnyájunknak életszükséglete. Magunk, de elsősorban gyermekeink iránt tartozunk kötelességgel, hogy mindazokat az intézményeket, melyek vallásos érzésünk fejlesztésére és ápolására szükségesek, ne csak fenntartsuk, hanem megszilárdítsuk, fejlesszük.

Exposejában nyomatékosan rátért arra, hogy az előljárásság állandóan foglalkozik az ifjúság érdekeivel és minden lehetőséget megtesz, hogy az ifjúság támogatására siessen.

A közgyűlés tagjai nagy lelkesedéssel hallgatták a pénzügyi exposét, melyet úgy általánosságban, mint részleteiben egyhangulag elfogadtak és a legteljesebb bizalmukról és ragaszkodásukról biztosították az előljárásságot.

Egyházi téren megbukott az árjaparagrafus

Mikor a Harmadik Birodalom megalakult és a német élet minden vonalán végrehajtotta a „gleichschaltolást” egyes nemzeti szocialista érzületű evangélikus lelkészek ugyancsól vezéreltetve életre hívták a „német keresztyének” mozgalomát, melynek dr. Hosenfelder volt berlini plébános, későbbi brandenburgi püspök állott az élére. A mozgalomnak az a lényege, hogy az evangélikus egyház kizárólag a német nép egyháza s tagja csak „árja fajú keresztyének” lehetnek, zsidókból lett keresztyének nem.

A német keresztyének mozgalomának csakhamar egyre erősödő ellenzéke támadt, amellyel szemben az állam nem érvényesítette a maga hatalmát. Elkezdődött egy olyan háborúság, amelyet a német evangélikus egyház a reformáció kora óta nem ért meg. Ezt a háborút nem rohamosztagokkal, de kizárólag röpiratokkal vívták, amelyek közt a legértékesebb és legolvasottabb dr. Karl Barth, bonni theologiai professzor röpirata, amelyben a legélesebben szembefordul a „német keresztyénekkel” s többek közt a következőket írja: „Az egyház nem az embereket, tehát, nem is a német népet, kizárólag Istent szolgálja . . . Az egyház közösségébe való felvétel nem a vér, vagy a fajiság alapján, hanem a Szentlélek és a keresztesítés útján történik. Ha a német evangélikus egyház kizárná magából a zsidó-keresztyéket, akkor megszűnne keresztyén egyház lenni.”

Nagy ellenhatást váltott ki a birodalmi püspök megválasztása, amelyről sokan úgy vélekedtek, hogy ez az evangélikus egyház elkatolizálódására vezet. Először Bodenschwingh lelkészt választották meg, de miután a német keresztyének többsége ezzel a választással elégedetlen volt, Bodenschwingh visszalépett és a birodalmi püspök dr. Müller königsbergi tábori lelkész lett, aki évek óta Hitler legbizalmasabb baráti köréhez tartozik.

Közben a német keresztyének és az ellenzék között a helyzet mindjobban kiélesedett. Egyes radikális csoportok követelték a biblia

egy részének kicenzúráását, a még szélsőségesebbek pedig, köztük Lüdendorff tábornok és neje a kereszténység elvetését, illetve az ősgermán Wotan-kültusz visszaállítását javasolták. Ezek ellen a törekvések ellen egész Németországban a neves theologusok egész sora szállt sorompóba, akik egy szövetségbe tömörültek, mely csakhamar háromezer tagot számlált. A harc azon a tömeggyűlésen érte el a tetőpontját, amelyet a berlini Sportpalast-ban rendeztek, ahol dr. Krause kultúratanácsos hevesen támadta az ótestamentumot és Pál apostolt. Ez a beszéd a német protestánsok körében olyan viharos felháborodást váltott ki, hogy Müller birodalmi püspök szükségesnek látta nyilatkozatot tenni. Ez a nyilatkozat azonban nem esillapította le a kedélyeket.

Valószínűleg annak az elementáris felháborodásnak tulajdonítható, hogy a kormány most kiadott rendeletében egyházi téren fel függesztette az árjaparagrafust. Ami annyit jelent, hogy az egyház nem tesz megkülönböztetést az árja és a zsidóból lett keresztyének között, tehát a kitért zsidó éppúgy betölthet lelkészi állást, vagy bármilyen egyházi hivatalt, mint a született árja. Ez a rendelet a „német keresztyének” hatalmas arányú mozgalomának első vereségét jelenti. A vallásháborúban, amely két táborra osztotta a német népet, egyelőre fegyverszünet állott be.

Palesztinába
 1934 március 20.—1934. április 10
 a COSULICH és az ITALIA
 hajóstársaságok
VULCANIA **RÓMA**
 24.000 tonna 33.000 tonna
 legmodernebb ocenjárom luxushajóin
 dr. Patai József személyes vezetésével igen mérsékelt árakon. Felvilágosítás, prospektus: *Múlt és Jövő* szerkesztőségében: Budapest, V. Vadász-utca 11.

OLVASOM, ... NEM OLVASOM...

Olvasom

Dr. Friedmann Ignác a Pro Palesztina gyűlésén foglalkozott a Szombat Joachim Prinzről írt vezércikkével. Az az érzésem, hogy Friedmann doktor csak szemelvényeket olvasott a hirhedi könyvből. Mert Prinz teoriája szerint a hitlerizmus világszerte el fog terjedni és nem lesz módjában zsidónak ügyvédi gyakorlatot folytatni. Szerinte, a kitűnő ügyvéd urnak, valamint Párkány Frigyesnek és Wilhelm Károlynak már most kötelességük bezárni hires és jóljövendmező irodájukat és elmenni falura szántani-vetni.

Nem olvasom

Bornstein főkántor hívei sűrű egymásutánban és ismételten azt kérdezik tőlem, miért bántom a népszerű seliach ciburt. Félreértelték az erről írt sorokat. Nem akarom én őt bántani. Elismerem tudását, nagy sikereit és népszerűségét. Éppen ezért könnyen elviselhet egy kis kritikát! mint hangversenyének.

Olvasom

Ruttka, a kis felvidéki város most nagy izgalomban van. Jelentést kapott a város, hogy egyik neves szülőtte, Joe Herz, az amerikai taxi-király rövidesen hazalátogat. Ez a Joe Herz 53 évvel ezelőtt, mint ötéves kis fiú került ki Amerikába. Akkor még Jankelének hívták. Sok nyomorúságon ment keresztül, rengeteg foglalkozása volt, végül is szédületes karriert csinált. Jelenleg egyik társtulajdonosa a new-yorki Lehmann bank-

háznak, amelyet a jelenlegi new-yorki kormányzó apja alapított, vezérigazgatója a Paramount filmgyárnak, számos versenyistállója van s mellesleg autobus- és taxikirály, akinek vagyonát sokszáz millióra becsülik. A „nagy” Joet most elfogta a honvágy. Ruttkán izgalom üli meg a lelkeket, úgy várják a hajdani Jankelét, mint a Messiást, de legalább úgy, mint a ricseiek Zukor Adolfot.

Olvasom

A németországi Elm a u -ban megjelenik egy „Die grünen Blätter” című lap, amelynek szerkesztője „A nemzeti forradalom és a német sors” című cikkében manapság szokatlan bátorsággal áll ki a zsidók mellett. Többek között ezeket írja: „Mióta a német zsidókat emancipálták, azóta nem idegenek többé Németországban, de egyenjogú polgárok, illetve néptársak. Nemzedékek óta Németország a hazájuk, német az anyanyelvük, a német történelem a multjuk, a német műveltség és kultúra a tulajdonuk, kincsük és életük. A német inség nyomorgatja őket is, a német végzet sulya alatt görnyedeznek ők is, és lelkük épp úgy telve van vágyakozással a felemelkedés után, mint a többi nemzetké. Békében, háborúban derekasan kivették részüket az áldozatokból, hát vajjon megérdemlik-e ezt a sorsot, mely most részükül jutott?”

Olvasom

A felekezeti lapok hirrovatának szürkeségéből ki kell emelni azt az öröndetes és megható tényt, hogy a VIII-IX. kerületi izraelita nőegylet elnökasszonyának Rosenberg Sándornének ismét sikerült berendezni egy szeretet-otthont az aggok részére. A szó szoros értelmében a

פסח של Husvéti árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejü biztosíték arra, hogy az áru es így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postaliók 5.

Telefon: 68-8-45.

semmiből teremti meg ezeket az intézményeket ez a csodás asszony. Kér. könyörög, utána jár, egyénisége teljes latbavetésével gyűjt, agitál, amíg végre sikerül neki a rettenetes nyomor, a kimondhatatlan zsidó „dalesz” elleni küzdelmében egy-egy új bástyát emelni, a rémületes sivatagban egy-egy oázist ültetni. Természetes ezek után, hogy ha Rosenberg Sándorné kér valamit, nem lehet nemet mondani, de nem is szabad.

Olvason

A Jüdische Presse írja, hogy Tel-Avivban megjelenik egy *Deror* (Szabadság) című folyóirat, amely héber nyelvű ugyan, de latin betűkkel van nyomva. Az orthodox Jüdische Presse felháborodva tiltakozik a héber nyelv ilyen profanizálása ellen. Szerinte ez már nem is „Deror”, hanem „Mor-Deror” (keserű szabadság), amely kifejezéssel a Talmud bölcsői a Mordecháj idejében lábrakapott szabadságot jellemezték. . .

Olvason

Egyik berlini reformzsinatgóga fennállásának tízéves jubileumán ünnepi istentiszteletet tartott, amelyen dr. Salamonovszky rabbi megragadó prédikációt mondott. „Ha

velünk lesz Isten nehéz útunkon — mondotta — ha csodát tesz, azt a csodát, hogy megadja mindennapi kenyerünket, ha békésen visszatérhetünk apáink házába és eljön az a jobb kor, mely után úgy epedez a lelkünk, akkor ez a templom mindnyájunk számára Isten háza lesz, s buzgó imával fogunk hálát mondani jószágodért Örökkévaló Atyánk” Ebben a prédikációban az a feltűnő, hogy teljesen konzervatív szellemű. Németországban a viszonyok hatása alatt a reformrabbik sorra visszatérnek a hit örök forrásaihoz, csak Joachim Prinz az, aki kitart amellett, hogy a rabbisággal nem függenek szorosan össze az olyan fogalmak, mint Isten, vallás, hit, imádság . . .

Olvason

Németországban teljes gőzzel megindult a téli segélyakció. Röpiratokkal, levelekkel és gyűléseken élő szóval hívják fel az egész társadalmat az adakozásra. Ennek a szociális akciónak legfőbb jellegzetessége, hogy a nem-árjákra is kiterjed. Nemcsak oly értelemben, hogy a nemárják is adakozhatnak, de olyképen is, hogy ha rászorulnak, éppúgy segélyben részesülnek, mint az árják. A zsidó segélyreszorulóknak joguk van bizalmi

embereket küldeni a segítő-bizottságokba, akik ügyelnek arra, hogy a segélyezésnél a zsidókat mellőzés ne érje. Természetesen a német zsidóság teljes erejével támogatja ezt a szociális akciót, amely ma Németországban úgyszólván az egyetlen pont, ahol az egyenjogúság elve érvényesül.

Nem olvasom

A Pesti Izr. Hitközség előljárósága Blum Ödön kultusz-előjáró kezdeményezésére kiadta a rendeletet, amely eltiltja a kántoroknak hangversenyeken való szereplését. A rendelet szükségességéről a Szombat már régebben szólt. Ez alkalmából csak kiemeljük, hogy az előjáróság szigorúan ragaszkodik az elhatározásához és a legutóbbi chanukka-i hangversenyek műsorából lekerült minden főkántori név.

Nem olvasom

Semarja Levin, híres cionista publicista és agitátor, legutóbb megjelent memoárjaiban plasztikusan bemutatja, hogy az oroszországi numerus clausus annakidején milyen következményekkel járt a zsidóságra, milyen üzletalkalmak létesültek nyomában — comme chez nous. Megírja azt is, hogy

egyes kiváló oroszok, főpapok érdemes embereknek segítségére voltak, hogy fiaikat a numerus clausus akadályain keresztül behozzák az egyetemre. Ilyen esetről beszélnek most Pest környékén. Egy igen magasrangú katolikus főpap a dominiuma területén levő hitközség fő-rabbijának kérésére közbevetette magát a fva egyetemi felvétele ügyében. Közbenjárása eredményes lett, az egyház fejedelem fölvetette a zsidó „kolléga” fiát az Alma Mater kötelékébe.

Nem olvasom

Az Országos Iroda vezetőségének járadására Lovasberény hitközsége egy-két szomszédos hitközséggel együtt rabbit választott. Ez mindenképpen dicséretre méltó. A rabbi azonban, állandóan Győrben lakik, onnan dirigálja a nyáját. Ez lehetetlen állapot. A hitközségeknek nincs szükségük sem távszónokokra, aki sokat és sokszor hallatja hangját, de távrabbira sem, azaz olyanra, aki csak távolból rabbiskodik. Törpe hitközségekben valóban szükség van valakire, aki koncentrálja személyében a zsidó életet, de ennek a központnak az illető hitközség területén kell lennie, mert különben a fizika szabályai szerint a súlypont eltolódásával felborul az egyensúly. A katolikus egyház ismer litterarum stallum-okat, amikor papnak nem kell a kerületében tartózkodni. És a másik

AZ „ÁHÁVÁSZ RÉIM” Országos Felebaráti Szeretet Egylet dec. 28.-án tartotta meg évi közgyűlését Ungár Ármin elnök vezetése mellett. Megjelentek: sióagárdi Zöld Márton tábornok, Molnár Gyula, Steiner Mór, Arányi Adolf, dr. Farkas József és dr. Láczter Dénes, Meisels Lajosné, dr. Weisz Sámuelné, dr. Bakonni László, Galambos Jenő, Fenyves Ignác, Dinner A. Emil, Künstädter Adolf Reichenberg Jakab, stb. — Ungár Ármin elnök megnyitó szavai után Hübsch Alfréd titkár ismertette az egyesület évi működéséről szóló beszámolót, mely egyhangúlag tudomásul vétetett. Kegyeletteljes megemlékezés történt az egyesület elhunytjairól és így elsősorban Fleischmann Sándor előjáró, Bloch Sándor, Blockner Izidor és Braun Illésről, a felekezeti élet kiváló

tagjairól. Majd a zárszámadások és költségvetési előirányzat fogadtatott el. A számvizsgáló bizottság tagjaiul Fenyves Ignác, Hegedüs Ernő, Meisels Lajos és dr. Sinnreich Pál küldetett ki. Tiszteletbeli tagokul dr. Búday-Goldberger Leó, Vészi József megválasztottak. Az egyik vidéki alelnöki tisztségre Arányi Adolf választott meg, ki felszólalásában meleg zsidó szívvel tett hitet, hogy az egyesület céljait lelkesedéssel fogja szolgálni. A tárgysorozathoz, Gúttmann Mór és Reichenberg Jakab szóltak hozzá. Ungár Ármin elnök zárószavaiban az egyesület munkásságának további terveiről szólott és egy jobb jövő bizakodó reményében kitartó munkára hívta fel a közgyűlés figyelmét.

oldalról: A nagykárolyi chaszid főrabbirol — tekintettel arra, hogy két helyen is megválasztották, — azt írják egy talmudi szóval: „Székhelye Nagykároly, de kálója ki van terjesztve Szatmárra és Husztra”. De Lovasberény sem mint litterarum stallum, sem mint hálózati terület nem jöhet tekintetbe.

Olvason

Gál Jenő országgyűlési képviselő egynehány chanukkai ascrizmát írt, amelyek arról esznek tanúságot, hogy ynem régi chanukkai hírlapi cikkekből merít ihletet, hanem az ősforrásból: a makabeusok könyvéből.

Olvason

Dr. Csörgő Hugót kinevezték a Pesti Izraelita Hitközség főjegyzőjének. A régi kehillák életében oly nagy szerepet játszott „szofer v'ne'emon” (jegyző és hűséges megbízott) utódjai lett tehát. A régi hitközségek nótáriusa nem a község esze volt, mert a szellemi vezetést a rabbi és a „tüvekohol” képviselte, hanem a vezetőség elgondolásának formáját megadta irástudásával. E tekintetben Csörgő Hugó igazán „kellő ember a kellő helyen”. Más működési körből jött a hitközséghez, csak kitűnő tollat, irodalmi multját és jó zsidó szívet hozott magával. Mindezt szolgálatába állította a hitközségnek. Nőtt feladataival, összenőtt új foglalkozásával, hivatalából hivatást csinált. A pesti hitközségi életnek immár nélkülözhetetlen tényezője diplomatikus tapintata, a sajtó munkásai iránti kollegiális érzése, ragyogó írásművésze és őszinte ügyszeretete.

Olvason

Megjelentek ismét a „Pesti Izr. Hitközség Magyar Zsidó Szabad Egyeteme” prospektusai. A vezetőség még mindig nem látja be, hogy a Pesti Izraelita Hitközségnek nem le-

het sem lengyel zsidó, sem angol zsidó szabad egyeteme, így tehát azt fölösleges hangsúlyozni a mai időben, amikor az intézmények címeit megrövidítik, nem pedig felesleges szavakkal meghosszabbítják. A témák egyébiránt meglehetősen rendszertelenek. Vannak előadások, amelyek tulajdonképpen nem egyebek egy-egy lexikon-cikk feleresztésénél. Az ilyen előadások vagy lebecsülik a közönséget, amelynek számára készültek, vagy nagyon is jól ismerik. Mindkét eset lehangoló.

Olvason

Ifjusági egyesületeink elnevezésében már kellene egy kis rendet teremteni. Ma-holnap minden előbbinak lesz egy kis kulturkülönítménye. „Rasi”, „Gabirol”, „Majmuni”, „Rabbi Akiba”, „Szaadja” nevérol elnevezett kulturegyesületekről nem hallunk, de egy csomó élő ember után elnevezettről igen. Épp így kell vigyázni az egyesületi nevek rövidítésénél. A szeminárium hallgatóságának van egy GITE egyesülete (Goldziher Ignác teológiai egyesület). Azt hiszem, hogy az elhunyt nagy orientalista filológus emlékének nem felel meg egy olyan rövidítés, amely vagy a „Pál-uccai fiuk” Git egyletére, vagy a zsargon GITEL női névre emlékezteti az olvasót.

Vem olvason

Dr. Kecskeméti Lipót, Nagyváradi híres főrabbija Budapestre érkezett néhány napi tartózkodásra. Örömmel állapítom meg, hogy a Szombat illusztris munkatársa, az én nagy barátom, töretlen energiával él és működik régi és változatlan ideáljaiért. Rajongó lelkesedéssel lekipásztorkodik hivi élen és szünet nélkül folytatja tudományos irodalmi működését. Most rendez sajtó alá Jezsajásról írt hatalmas munkáját, mely 1954-ben fog megjelenni 5 kötetben.

Olvason

Az ungnári hitközség bankkölcsönt akart fölvenni, és akkor a hitközségi ellenzék sürgönyözött a banknak, hogy ne adja meg a kölcsönt, ők eleve tiltakoznak. Ezzel ellenében milyen fegyelmezett volt például a pesti zsidóság, amikor néhai Léderer Sándor elnök felvette a nagy angol kölcsönt. Rendkívül nagy ellenzék és elégtelenség nyilatkozott meg a hitközségi tagok körében, de azért senki ilyen, a szolidaritást megtagadó gesztussal nem akarta megzavarni az akciót. A Léderer-kölcsön egyébiránt, most látjuk, a font és a dollár devaluációja következtében jó üzletnek bizonyult, igaz, hogy ennek arányában a jövedelmek is devaluálódtak.

Nem olvason

Az orthodoxia országos központi bizottságának rabbi-tagjai aggályosnak tartották, hogy a magyar orthodoxia palesztinai letelepülési akciót indítson. A kérdésben állítólag éles ellentét támadt Sussmann és Steif budapesti orthodox rabbik között. Az egész ügynek van egy szempontja, amely az egyetemes magyar zsidó felekezeti életet érdekli és ez: óbudai Freudiger Ábrahám hitközségi elnök bölcsessége. Tudott dolog, hogy olyan tekintélye van szavának a hitközségben, hogy dönteni tudna, sőt el is tudná dönteni a dolgot. Ő azonban alkotmányos érzületével össze nem egyeztethetőnek tartja a diktatórikus közbelépést. És valahányszor beszéltem egyes orthodox emberekkel erről, egyik sem tartotta ezt gyengeségnek, hanem inkább okosságának. Mindez bizonyítja azt az általános igazságot, hogy az emberek szeretik, ha valaki diktátor lehetne, de nem él vele és különösen nem él vissza vele.

Olvason

Dr. Hajdu Miklós az idén is előadott a Miefhoe chanukkai estjén egyes felekezeti visszasságokról. Előadásában minden megvolt, amiről Bölcs Salamon beszél a Példabeszédek bevezetőjében: okosság (chochmo), feddés (muszor), példázat (mosol), költészet (m'liczo) és szatira (chido).

Olvason

Sós Endre barátomnak és munkatársamnak lapzártakor érkezett levelét:

Kedves Főszerkesztő úr, a Zsidó Szemle legutóbbi számában egy különöshangú, gúnyolódó és igazán lovagiatlan cikk jelent meg dr. Würdiger-né Pauncz Icáról, aki a közelmúltban Budapesten előadást tartott a zsidó nők hivatásáról. A cikk szerint ezt az előadást egy világi lapszerkesztő készítette. Úgy hallok, hogy a Zs. Sz. szerkesztője engem „gyanúsít”. Vállalnám a szerzőséget, ha az előadást én írtam volna. De ezt az előadást, amelyről kéziratban olvastam, dr. Würdiger-né Pauncz Ica maga írta és igen nagy sikerrel adta elő. Nekem — nem tehetek róla — a szónokló rabbiné nem ellenszenves. A rabbiné inkább szónokoljon, mint lovagoljon. Különösen, ha olyan szép és jó szónok, mint akiről most szó van. Remélem, hogy a rabbinének nem fog elmenni a kedve a további szerepléstől az ilyen cikk miatt.

(Nekem ugyan az a véleményem, hogy „Mulieres in ecclesia taceant”, de azért a fenti sorokat közreadom.)

EZÜST

DISZMŰÁRU, EVŐESZNÖZÖK GYÁRI ÁRBA

SCHLEIFER

EZÜSTÁRUGYÁR, VII., KAZINCZY UTCA 10.

Telefon: 43-5-28

HIREK

A HITKÖZSÉG NAGYÉRDEMŰ nyug. főtitkára, tudós dr. Gábor Gyula most ünnepelte ügyvédségének 40-ik évfordulóját. Tisztelői és barátai elhalmozták szerencsekívánataikkal. Ez alkalomból az ügyvédi kamara elnöke a következő levelet intézte hozzá:

Igen tisztelt Barátom! Tegnap értesültem arról, hogy már Te is 40 év óta járod az ügyvédségnek göröngyös, sokszor tövises, le mindég tiszteletreméltó, dicsőséges pályáját. Szívemnek teljes melegével és régi barátságunk bensőségével üdvözöllek ezen évforduló alkalmából. Te mindig ideálisan fogtad fel ügyvédi hivatásodat és egyéb irányú közéleti szereplésedet és ez a nyitja annak, hogy az ügyvédi társadalomban és a nagyközönség körében kivívtad Magad részére a teljes bizalmat, tiszteletet és nagyrabecsülést. Mi, akik közelebbről ismerünk, igaz szeretettel veszünk Téged körül, mert erre Te búsán rászolgálál szívjóssággal, humánus gondolkodásoddal és lebilincselő kedves modoroddal.

A Te 40 éves ügyvédi működésed nem fog nyom nélkül eltűnni. Publicistikai és igen becses jogtörténeti és közjogi munkáid fényesen hirdetik azt, hogy a mindennapi élet súlya alatt görnyedő magyar ügyvéd fel tud emelkedni magasabb szférákba és ott is szolgálja a magyar ügyet, a magyar igazságot és a magyar történelmi múltat. Adjon az Isten Néked egészséget, kedves Barátom, hogy még sokáig folytathasd közhasznú és mindenki által elismert, sokirányú munkálkodásodat. Meleg baráti kézszorítással és kartársi tisztelettel vagyok őszinte híved

dr. Pap József
a Kamara elnöke

A VIII-IX. KER. IZR. NŐEGYLET 1934 január 21-én műsoros kulturdélután rendezte jóteknony intézményei javára a Pesti Izr Hitközség Goldmark-termében. Az igen nívós műsor keretében a főváros legelsőrangú művészei működnek közre. Műsor után lánc.

ZÁSZLÓAVATÓ CHANUKKA-ÜNNEPÉLY A ZSIDÓ GIMNÁZIUMBAN. December 17-én avatta fel a zsidó gimnázium azt a díszes zászlót, amelyet a Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete ajándékozott az iskolának. Zászlóavató beszédet dr. Bernáth Miklós, az

TOKAJI gyógyborok

FUCHS LÁSZLÓ

Tolcsva—Tokajhegyalja bortermelő

V. Nádor-u. 5. ♦ Telefon: 81-2 74

Telefonon rendelt árut házhoz szállítom

iskola vallásánára mondotta, majd következett az a megkapó jelenet, amikor Goldberger Salamon az intézet igazgatója, valamint a kántor és a rabbi, a hitközség elnökségével — Stern Samu elnökkel és dr. Glücksthal Samu elnökhelyettessel élükön — a Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete vezetésével, a tanári karral és az ifjúság kiküldötteivel együtt a zászlót fogadta, átvette és a templomba vitte —, élménye volt az iskola ifjúságának és a gimnázium templomában nagy számban egybegyűlt előkelő közönségnek. Az istentisztelet után az ünnepély az intézet disztermében folytatódott.

AZ ÖRÖMVÖLGY-UTCAI TEMPLOM, a Józsefvárosi konzervatív zsidóság egyik centruma, a Braun Illés halálával megüresedett elnöki állásra megválasztotta Spiegel Rezsőt, a Ruf-féle fa- és szénnagykereskedés tulajdonosát, a jótékonyágáról ismeretes férfit. A zsidó közélet igaz zsidót nyert meg Spiegel Rezsőben a maga munkájának.

Dr. FODOR LAJOS ELŐADÁSA A PRO PALESZTINA SZÖVETSÉGBEN. Szerdán este tartotta meg a Pro Palesztina Szövetség rendezésében dr. Fodor Lajos hatvani ügyvéd előadását „Antiszemitizmus és júdaizmus” címen. Őriási érdeklődő közönség jelent meg a Szövetség Herzl-termében és a nagy érdeklődésre méltán rászolgált a mindenütt népszerű dr. Fodor Lajos kiváló előadása. A hatvani hitközség tagjai is nagy számban jöttek el az előadásra Blumenthal Béla hitközségi elnök vezetésével.

HÁZASSÁG. Lélekemelő szép ünnepség színhelye volt december 25.-én, hétfőn 12 órakor a Dohány utcai zsinagóga, ahol Jake Lader, egy newyorki repülőgépmotorgyár cégvezetője esküdött örök hűséget Wéber Szerén budapesti urileánynak. Az esketési szertartást Ábrahámsohn Manó főkantor gyönyörű éneke nyitotta meg, majd Hevesi Ferenc dr. rabbi intézett könnyekig megható, buzdító beszédet az ifjú párhoz. Különösen megkapó volt, amikor a rabbi a vőlegényhez fordulva, angolra fordította a szót és ékes angol nyelven kötötte szívére vallá-

Házam eladása folytán!

Költözködésig sirkőraktáramból minden elfogadható árért árusítok

(még viszonteladókna is)

Löwy József Budán, II., Fő ucca 88. Pálffy-tér mellett. — — — Telefon: 51 5-81

sunk parancsait és etikai tanításait. A megjelent nagyszámú rokonság és előkelőségek soraiban ott volt a vőlegény fivére is, Charles Langdon, az említett repülőgépmotorgyár tulajdonosa, aki az egyetlen amerikai-zsidó hadipilóta és Lindbergh tanítómestere volt.

A PÉCSI TALMUD-TÓRA EGYESÜLET ezidei Chanukka-estélya december 17-én folyt le az izr. iskola dísztermében, a közönség és szülők élénk érdeklődése mellett. Az estély a teljes siker jegyében zajlott le s az intézmény népszerűségét nagyban növelte. A gyertyák meggyújtásakor az ifjusági énekkar a „Moauz cur jösuoszi” himnuszt adta elő, melynek elhangzása közben lépett pódiumra dr. Wallenstein Zoltán főrabbi, megnyitójában magasztalta a lobogó láng erejét s elragadó erejű beszédben fölbáráította a hallgatóságot a világosság diadalában való hitre. Majd felkérte az ő hívó szavára Pécsre érkezett paptársát, dr. Péner Miklós bajai főrabbit az ünnepi beszéd megtartására. Mindkét remekbe foglalt beszédet a közönség élvezettel hallgatta meg s kitörő tapsal hono- rálta.

BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR, 1934. május 4---14-ig terjedő időben lesz a Budapesti Nemzetközi Vásár, amely iránt már eddig óriási érdeklődés mutatkozik. December közepéig több, mint 400 jelentkezőt tartottak nyilván. A vásáron a legtöbb külföldi állam ipara és kereskedelme fog résztvenni. Külön szenzációja lesz a vásárnak a Magyar Automobil Kereskedők Egyesületével karöltve berendezett autószalon, valamint a KMAC által a vásár alkalmából rendezendő autósport-hét. A vásár kiállítói, akik 1934. január 15-ig nyújtják be jelentkezésüket, ez évben is 10 százalék helydíjkedvezményben részesül- nének. A vásár propaganda nyomtatványai 17 nyelven, mintegy négy millió példányban a legközelebbi napokban szétmennek a világ minden részébe.

BAR-MICVÓ A ZSIDÓ FIUGIMNÁZIUM- BAN. Nagy és díszes közönség előtt folyt le az Abonyi-utcai zsidó fiugimnáziumban Wiesel Bernát és neje Takátsch Klára, Frigyes fiának bar-micvója. A bar-micvó maga olvasta a Tórából a régi ritus szerint a heti- szakasz reá eső parsóját. Az avató beszédet dr. Bernát Miklós tartotta. Délután az ifjú

bar-micvó nagyapjának, Tkátsch Izrael fő- kántornak lakásán volt solaus-szudausz, a- hol méltatták a nagyapa érdemeit a felekezeti életben.

A HITKÖZSÉGI TISZTVISELŐK KÖRÉ- BŐL. A pesti izr. hitközség előjárósága leg- utóbbi ülésén több érdemes régi tisztviselőjét méltó elismerésben részesítette. Nevezetesen: dr. Csergő Hugónak a főjegyzői, Friedmann Márton, Delli Henrik és Bokor Izsó tanács- soknak a főtanácsosi, Kollmann Jenőnek és Dallos Edének a tanácsosi címet adomá- nyozta.

DECEMBER 18.-ÁN avatta fel új szere- tet-otthonát a VIII-IX. ker. Izr. Nőegylet. Az ünnepséget dr. Zahler Emil nyitotta meg. Ő üdvözölte a megjelent notabilitásokat. Dr. Farkas József áldotta meg az új intézményt. Felszólaltak még dr. Gaál Vilmos főrendiházi tag; dr. Usetty Béla orszgy. képviselő; Lan- pel Lipótné, a nőegylet egyik alapító tagja. Ezek után Rosenberg Sándorné, a VIII-IX. ker. Nőegylet elnöknője, aki a tulajdonké- peni megalapítója volt a szeretet-otthonnak, mondott igen megleghangú, szép beszédet, amely könnyekig meghatotta a nagyszámú hallgatóságot. Szünni nem akaró ovációkban volt része, elárasztották minden oldalról a szeretet és hála megnyilvánulásaival, amit ő könnyes szemekkel köszönt meg.

A MULT ÉS JÖVŐ KILENCEDIK SZENT- FÖLDI TÁRSASUTAZÁSA dr. Patai József vezetése alatt. A Mult és Jövő egyik fontos programjának tekinti, hogy időről-időre szentföldi társasutazásokat szervezzen, hogy avatott vezetés alatt tekinthessék meg Pa- lesztinának nevezetességeit, a mult történeti helyeit és zsidó ujjászületés credményeit. 1934. március 20.-án indul a Mult és Jövő kilencedik szentföldi társasutazása a „Vul- cánia” óriás motorhajón, amely megvárja a szentföldi utasokat húsvét ünneputánig. Akiknek pedig módjukban van tovább ma- radni és esetleg Egyiptomba is ellátogatni, azok visszatérhetnek április közepén a „Róma” nevű óriás motorhajón. A részvételi díj a program gazdasága dacára igen mér- sékelten van megállapítva. Jelentkezni minél előbb szüksége a „Mult és Jövő” kiadóhi- vatalánál. Budapest, V. Vadász utca 11. Te- lefon: 19--9--55, ahol részletes prospektusok rendelkezésre állnak.

**Borotválkozzon
ecset, szappan és
viz nélkül**

HEZOLITE
RAPID BOROTVA KRÉMMEL

Ingyen mintát küld a
készítő
Dr. HOLCZER ISTVÁN
Budapest, VI., Teréz-körút 8.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.
Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Neufeld Zoltán (PANNONIA) nyomda Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-09.